02/11/2026

Αγνότητα και ψυχική καθαρότητα

/ Γνώμες

Η αγνότητα και η ψυχική καθαρότητα επιτυγχάνονται με την κάθαρση του νου από τους αισχρούς λογισμούς, που στην Πατερική γλώσσα καλούνται εμπαθείς.

Στην Ορθόδοξη πατερική θεολογία μας η αγνότητα και η ψυχική καθαρότητα αποτελούν όρο απαράβατο για την κοινωνία του Θεού με τον άνθρωπο. Ο άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης, στον περισπούδαστο λόγο του «Περί παρθενίας», σαφώς ορίζει: «Αδύνατον κατεφάνη τη καθαρότητι του Θεού το προσεγγίσαι τινά μη πρότερον τοιούτον γενόμενον». Δηλαδή, είναι αδύνατο στον Θεό να προσεγγίσει άνθρωπο που δεν έχει την ψυχική καθαρότητα.

Η αγνότητα και η ψυχική καθαρότητα επιτυγχάνονται με την κάθαρση του νου από τους αισχρούς λογισμούς, που στην Πατερική γλώσσα καλούνται εμπαθείς. Έτσι λοιπόν, κατά τη θεολογία του αγίου Συμεών του νέου Θεολόγου, «νους καθαρθείς λογισμών και υπό του Θεού φωτισθείς δυνήσεται καθιδείν τη θεωρίαν των όντων».

Δηλαδή, μόνον ο νους που έχει καθαρθεί από τους εμπαθείς λογισμούς και έχει φωτισθεί από τον Θεό μπορεί να καταλάβει τον σκοπό της ύπαρξης των όντων και έτσι, εννοείται, να κινηθεί δοξολογικά και ευχαριστιακά προς τον Θεό.

Ο άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης στο έργο του Κλίμαξ, δίνοντας το στίγμα του αγνού ανθρώπου, δηλαδή του ανθρώπου που χαρακτηρίζεται από ψυχική καθαρότητα, παρατηρεί: «Αγνός εστίν ο διακρουσάμενος έρωτα έρωτι και ο πυρ πυρί αὖλω αποσβέσας». Δηλαδή, αγνός είναι εκείνος που κατάφερε, έχοντας τον Θείον έρωτα, να παραμερίσει τον ανθρώπινο και ακόμα αγνός είναι εκείνος που με το πυρ της αγάπης του Θεού έχει κάνει υπέρβαση του σαρκικού πάθους.

Σε ανάλογο ύφος και ευθυγραμμιζόμενος πλήρως με τον άγιο Γρηγόριο τον Νύσσης, ο άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης επισημαίνει: «Ο Θεός που είναι άφθαρτος και ασώματος με τίποτε δεν ευφραίνεται περισσότερο παρά με την αγνότητα, όπως και το αντίθετο, οι δαίμονες δεν χαίρουν τόσο πολύ, όσο όταν ο άνθρωπος υποκύπτει στην ανηθικότητα». Δίνοντας δε επιγραμματικά την αρετή της αγνότητας σημειώνει: «Αγνεία εστίν οικείωσις και ομοίωσις ανθρώπου – Θεού, όσον δυνατόν εστίν τοις ανθρώποις». Δηλαδή, αγνότητα είναι ο τρόπος με τον οποίο ο άνθρωπος γίνεται οικείος και μοιάζει με τον Θεό, όσο βέβαια είναι τούτο δυνατόν για την ανθρώπινη φύση.

Εξάλλου, αξίζει να τονισθεί πως κατά τους θεοφόρους Πατέρες η θεολογία και η ψυχική καθαρότητα είναι έννοιες αλληλένδετες. Έτσι, λοιπόν, ο Μέγας Βασίλειος διερωτάται: «Θεολόγος και πας τις ο και μυρίοις κηρύσσειν την ψυχήν αυτού στιγματίσας;». Δηλαδή, μπορεί να είναι θεολόγος, άνθρωπος που έχει κηλιδώσει την ψυχή του με ακάθαρτους και εφάμαρτους λογισμούς; Εννοείται πως όχι.

Ο άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης στην προκειμένη περίπτωση είναι κάθετος: «Τέλος αγνείας, υπόθεσις θεολογίας». Δηλαδή, μόνον ο άνθρωπος της αγνότητας και της ψυχικής καθαρότητας θεολογεί. Γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο και στην καθ’ ημάς Ανατολή, θεολόγοι είναι οι Πατέρες και οι Άγιοι της Εκκλησίας που υπήρξαν φορείς της αγνότητας και της ψυχικής καθαρότητας.

Κατά τη θεολογία του αγίου Ιωάννου του Σιναΐτου: «Όστις σώμα ενίκησεν, ούτος φύσιν ενίκησεν, ο δε φύσιν νικήσας, υπέρ φύσιν γέγονεν». Δηλαδή, άνθρωπος που κατάφερε να νικήσει τις απαιτήσεις της σάρκας, έχει κάνει υπέρβαση της ανθρώπινης φύσης. Συνεχίζοντας ο Άγιος, παρατηρεί: «Αυτός λοιπόν που κατάφερε τούτο το επίτευγμα, έγινε υπερφυσικός και στέκει αξιολογικά λίγο πιο κάτω από τους αγγέλους».

Σύμφωνα με τη θεολογία του ιερού Πατρός, για να φτάσει ο άνθρωπος σε αυτό το

επίπεδο; θα πρέπει να κάνει υπέρβαση του ιδίου θελήματος, γι’ αυτό και ο ίδιος αναφέρει: «Ποιος λοιπόν ενίκησεν την σάρκα; Εκείνος που αρνήθηκε το ίδιον θέλημα». Από την πλευρά τη δική του πάλι, ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής τονίζει: «Κι αν ακόμα κάποιος κατέχει γνωσιολογικά τα αφορώντα την πίστη, χώρίς όμως να έχει τη διάθεση να καθαρθεί από τα πάθη, η νοοτροπία του αυτή δεν τον ωφελεί σε τίποτε. Γι’ αυτό μπορείς να δεις πολλούς που κατέχουν άριστα γνωσιολογικά τα θέματα της πίστης αλλά μοιάζουν, λόγω της απουσίας της αγνότητας και της ηθικής καθαρότητας, με χοίρους που κυλιούνται στα βόρβορα».

Ο άγιος Ησαΐας ο Αναχώρησής, από την πλευρά τη δική του, υποστηρίζει πως ο μόνος τρόπος για να διαφυλάξει ο άνθρωπος την αγνότητα και την ψυχική του καθαρότητα είναι να έχει την αίσθηση ότι ο Θεός παρακολουθεί τον κάθε λογισμό και την κάθε σκέψη του. Μ’ αυτή λοιπόν την προϋπόθεση δεν θα αμαρτήσει ποτέ. «Εν παντί πράγματι ο ποιείς, τον Θεόν έχε βλέποντα παντί λογισμώ σου και ουχ αμαρτήσεις ποτέ».

Εξάλλου, ο άγιος Θεόγνωστος στην Φιλοκαλία καλεί τους πιστούς να διαφυλάττουν την αγνότητα και την ψυχική καθαρότητα ως κόρην οφθαλμού, γιατί έτσι πετυχαίνει ο άνθρωπος, κατά τη θεολογία του ιερού Πατρός, να γίνει ναός Θεού και οίκος Θεού αξιαγάπητος. «Άσπασαι την αγνείαν ως κόρην οφθαλμού, ίνα ναός Θεού γένη και οίκος επάραστος».

Πηγή: ***Σάββας Αλεξάνδρου,*** *Θεολόγος – Διευθυντής Γραφείου Ορθοδόξου Ομολογίας, Ιερά Μητρόπολις Λεμεσού, Εφημερίδα (Κύπρου): «Ο Φιλελεύθερος», σελ. 28, § Απόψεις, «Αγνότητα και ψυχική καθαρότητα», Δευτέρα, 26 Οκτωβρίου 2026.*